

מורה חדש (אור קלט)
עיתון יומי בלתי מפלגתי - שפה העברית
העורך: ד"ר מ. מרזון
המנכ"ל: מורה חדש בע"מ

UJ KELET
HETI NAPILAP

Tegnap is a szuezi hajózásról tárgyalt a minisztertanács

A kormány öt tagja hiányzott az ülésről

Jeruzsálem. (Az Uj Kelet tudósítójától). - A kormány tegnap minisztertanácsán az elnöklő Golda Meir külügyminiszter beszámoló tartott a szuezi hajózással kapcsolatos legutóbbi

Debré francia miniszterelnök nyíltan támadja Amerikát és Angliát

Franciaország egyenranguságot, a szövetségesek teljes támogatását követeli Algír kérdésében - Abbasz Ferhat hajlandó békéről tárgyalni De Gaulle tábornokkal?

Párizs (IFP). - Michel Debré francia miniszterelnök tegnap rádióbeszédében ismertette a francia kormány politikáját. Debré burkolt szavakkal, de világos és érthető formában támadást intézett Franciaország nyugati szövetségesei ellen, akik nem akarják elismerni egyenlő jogú nagyhatalomként. Bár Franciaországnak szövetségeseivel szembeni elé

götlenlége eddig sem volt titok, még nem történt meg, hogy a francia miniszterelnök nyíltan megbélyegezze Angliát és Amerika politikáját.

Nemzeti megújulási politikánknak a célja nem az elkülönülés - mondotta Michel Debré.

Politikánk természetes megnyilatkozás részünk

ről olyan szövetségek ellen, amelyek gyengeségüknek fogva a múltban idegen hatalmak által való kihalásunkra vezetett.

Ezek a nagyhatalmak súlyosan megsértették legelmebb érdekeinket. A történelem nagyon gyorsan halad előre és mároról-holnapra megpő változások következhetnek be. Ki gondolta volna hat évvel ezelőtt, hogy Moszkva és Washington nagy erőfeszítéseket fog tenni kölcsönös látogatások megszervezésére?

Annak megakadályozására, hogy a nagyhatalmak közötti szerződések következtében mellőzzenk beállításunkat, a francia nép kötelessége hallgatni a szavát

és megmagyarázni álláspontját a nemzetközi kérdésekben.

Debré a továbbiakban az algériai kérdésről beszélt, amely az előző évek politikájának nyomorúságos öröksége. Franciaország köteles megmagyarázni szövetségeseinek, hogy teljes joggal követelheti tőlük fenntartás nélküli támogatásukat az algériai kérdésben - mondotta a miniszterelnök aki ismételtén kijelentette, hogy Franciaország a szövetségesek teljes támogatását követeli az algériai kérdésben, mert

szület a világ politikai egyensúlyáról - mondotta a miniszterelnök.

(Folyt. a 8-ik oldalon)

Mai számunk 8 oldal Koreantrófény

Jémen nem csatlakozik semmiféle arab államszövetséghez

Tömeges letartóztatások Nasszer hívei között - Kaszem ujra megintette az ellene áskálódó nasszerista elemeket

Sanaa (UPI, IM). Achmed imám, aki néhány nappal ezelőtt tért vissza olaszországi gyógykezeléséből, rádióbeszédében bejelentette, hogy Jémen nem csatlakozik semmiféle arab államszövetséghez. Az uralkodó kijelentése nagy meglepetést keltett, mert Jémen, úgy egy évvel ezelőtt, federációba lépett az Egyesült Arab Köztársasá-

gal és az akkor alárt egyezmény értelmében a két állammal az együttműködés további kiépítésére kell törekednie.

Az imám hazaérkezése óta letartóztatott, vagy felfüggesztettek többszáz tisztviselőt és tisztet, akik főleg a fiatal generációhoz tartoznak és az imám távollétében a trónörökös nevezte ki őket. Ezek valamennyien nasszerista érzelműek. Felfüggesztették az állásukból azokat az egyiptomi állampolgárokat is, akiket Nasszer küldött a trónörökös kérésére különböző szakértői feladatok betöltésére.

Bagdad (UPD). Abdul Karim Kaszem iraki miniszterelnök tegnap kijelentette, hogy „bizonyos korrupt elemek” az iraki nép ellen áskálódnak azzal a céllal, hogy pánikot keltsenek. „Mindenkinek tudnia kell, hogy elegendő erőnk van elnyomni minden megmozdulást és arra, hogy visszaüsdünk minden támadásra, jön az belülről, vagy kívülről” - mondotta Kaszem, aki szavaiban kétségtelenül az Irákban tevékenykedő nasszerista elemekre gondolt. Az utóbbi napokban újra erősödött a kairói és bagdadi rádiók kölcsönös ragalomhadjárata és Kaszem néhány nappal ezelőtt megerősítette azokat a híreket, hogy Egyiptom újra szabotőröket csempészett be Irákba.

Beirutból tegnap azt jelezték, hogy Bagdadban utcai összetűzésre vezetett egy vita, amely a népbizóság tárgyalásán annak elnöke és egy hazaárulással vádolt tábornok között folyt le. Amikor az elnök rákiáltott a vádlóra, Nazim Tabaskali tábornokra, ez visszakiáltott és azt mondta, hogy „valamennyien rothadtak vagytok”. A tárgyalás teremben verekedés tört ki, amelynek során a tábornok is megverték. A törvényes épülete előtt is összeverekedtek a tábornok hívei és a kormány támogatói.

Május végén 730 millió font készpénze volt az ország lakosságának

Jeruzsálem (Az Uj Kelet tudósítójától). A Bank Jisraél tegnap tette közzé tízedik jelentését az ország pénzügyi helyzetéről. Ezek szerint május hónap végén készpénz- és bankbetétek formájában 730 millió font volt az ország lakosságának tulajdonában, míg a múlt év decemberében ez az összeg 660 millió font volt. A bankok tiszta jövedelme 4,6 millió font volt. A jelentés szerint 1957-58-ban egy városi béralkalmazott családja átlagban 170 fontot takarított meg. Egy-egy városi család átlagban 400 fontot költött éente lakásra, 150 fontot frigidáir, vagy mosógép beszerzésére, 250 font összegű adósságot törlesztett és 450 font kölcsönt vett fel. A családok 4 százaléka kapott jóvátelet Németországtól. Egy-egy család évi átlagos bruttó jövedelme ebben az időszakban 3200 font volt, az adómentes jövedelem pedig mintegy 2800 fontot tett ki. A 1954-55 évhez viszonyítva a bruttó jövedelem 28 százalékkal emelkedett, az adómentes jövedelem pedig 33 százalékkal. A szabadfoglalkozásúak, kooperatívtagok és munkavezetői feladatkört betöltő személyek keresete

átlagban 5000 fontot tett ki évente.

Az európai és amerikai származású lakosok átlagos keresete magasabb volt a más országokból származó lakosok kereseténél.

Egyébként a Világbank bizottsága, amely látogatást tett az országban, befejezte jelentését és azt tanulmányozás céljából benyújtotta a Bank Jisraél kormányzójának. A 15 oldalas jelentés általában rokonszenves hangon nyilatkozik az ország fejlődéséről és bizalommal viseltetik az ország jövőbeni gazdasági fejlődésével kapcsolatban. A jelentés kihang

súlyozza, hogy gazdaságosan és hasznosan használták fel azt a külföldi pénzeszközt, amelyet az elmúlt tíz évben kapott az ország. Ugyanakkor azonban megemlíti a jelentés, hogy a Nyugat-Németországból eredő jövételei összegek egyre csökkennek.

A hírek szerint a jelentés szerkesztői kihangsúlyozták, hogy csökkenteni kell az országban az egyéni fogyasztást és a megtakarított pénzt országfejlesztési munkálatokba kell befektetni. Gazdasági körökben ezek után biztosra veszik, hogy a Világbank jóváhagyja Izrael újabb kölcsönkérelmét.

Jordánia elismeri Egyiptom és Sziria egyesítését

Amman és Kairó között helyreállt a diplomáciai kapcsolat

Kairo (Reuter). - Az Egyesült Arab Köztársaság külügyminisztériuma tegnap hivatalosan közölte, hogy az EAK és Jordánia újra felvették a diplomáciai kapcsolatot, amely az iraki forradalom idején, múlt év júliusában megszakadt. A kapcsolatok helyreállítása Abdul Chalek Haszuna, az Arab Liga főtitkára által folyta tott közvetítő tárgyalások eredménye. A külügyminisztériumi közlemény egyben hírül adja, hogy az EAK elfogadta Mohammed Sariti pasa, volt jordániai külügyminiszternek kairói nagykövetté való kinevezését.

Az Egyesült Arab Köztársaság ammani nagykövétét rövid időn belül kinevezték. Az egyiptomi külügyminisztérium köréből tegnap este azt közölték, hogy a minisztérium arab osztályának vezetője, Fati Raduan lesz az EAK ammani nagykövete. A legrövidebb időn belül kéri fogják a jordániai kormányt hogy járuljon hozzá a kinevezéshez.

Zacheddin el-Chimud, Jordánia helyettes külügyminisztere, aki augusztus 7-ike óta Kairóban tartózkodik a diplomáciai tárgyalások megújításának előkészítésére, ki jelentette, hogy az arról szóló külügyminiszteri jelentés a sürges és szolidáris együttműködés új lapját nyitja meg a két testvérelám előtt. Jordánia ezután már elfogja ismerni Egyiptom és Sziria egyesítését, amelyet eddig nem vett tudomásul.

Abdul Chalek Haszuna, az

Arab Liga főtitkára tegnap Kairóból Libiába indult, ahol három napot tölt majd pedig Tuniszba folytatja útját. Haszuna annak a reménynek adott kifejezést, hogy az összes arab államok részt fognak venni az Arab Liga casablanca konferenciáján, amelyen a menekültek letelepítésére vonatkozó Hammarskjöld-jelentés lesz a legfontosabb napirendi pont.

Eisenhower augusztus 27-én érkezik Angliába

A Fehér Ház sajtófőnöke visszautazott Washingtonba - Hány ágyulóvessel kell Chruscsevet fogadni?

Bonn (IFP). - Dávid K. Bruce, az Egyesült Államok honri nagykövete a közeli napokban felkeresi az olasz Alpok egyik üdülőtelepén szabadságát töltő dr. Konrad Adenauer kancellárt, hogy megállapítsa vele Eisenhowerrel való találkozásának napirendjét. Adenauer csak két nappal az elnök érkezése előtt szakítja meg szabad ságát és Von Brentano külügyminiszterrel fogja megbeszélni a látogatással kapcsolatos utolsó részleteket. A megbeszélések zárt körben folynak majd le és azon showeren és Adenaueren kívül csak a két külügy miniszter, valamint legfeljebb két-három tanácsadó vesz majd részt.

Adenauer egyébként tegnap hosszas megbeszélést folytatott Paul Henri Spaak

NATO-főtitkárral és Norstad tábornokkal, a NATO-csapatok parancsnokával, akik felkeresték üdülőhelyén. A megbeszélések tartalmáról nem adtak ki jelentést.

James Hagerty, a Fehér Ház sajtófőnöke, aki tegnap Londonban tárgyalt Eisenhower látogatásának részleteiről, visszautazott az Egyesült Államokba. Távozása előtt ismertette Eisenhower londoni útjának programját. Eisenhower augusztus 27-én érkezik az angol fővárosba és 28-án a skóciai Balmoral-kastélyban kihallgatáson jelenik meg Elizabeth királynőnél. Augusztus 29-én és 30-án az elnök Harold Macmillan miniszterelnökkel fog tárgyalni nemzetközi problémákról és még két éjszaka tölt Londonban, mielőtt szeptember 2-án Párizsba folytatja útját.

Washington (Reuter). - Az amerikai külügyminisztérium protokoll-szakértői azzal a problémával foglalkoznak, hogy néhány ágyulóvessel kell fogadni Chruscsevet, amikor szeptember hó 16-án Washingtonba érkezik. Ha államfőnek tekintik Chruscsevet, akkor 21 ágyulóvessel jár neki a repülőtéren, felvétel Washington utcáin és az elnök vacsorát rendez a tiszteletére. Ha hivatalos címének megfelelően, miniszterelnökként tekintik, a repülőtéren csak 19 ágyulóvessel várják és nem rendeznek számára sem felvétel sem élnöki vacsorát. Bár az Egyesült Államok elnöke csak államfőket szokott a repülőtéren fogadni, ebben az esetben mégis ott lesz Chruscsev érkezésekor.

Hallé Szelassie abszszin négus és Tito marsall tegnap nemhivatalos megbeszélést tartottak Brioniban,

A druzok visszakövetelik Amiád kibucotól a kisajátított földjüket

Tegnap délután súlyos incidens tört ki a felső-gálili Amiád kibuc tagjai és egy 60 tagú druz csoport között. Az ügy hátterében egy 8 ezer dunamos földterület áll, amely a múltban a druzoké volt, de az állam kikiáltása után biztonsági okokból kisajátították és a kibuc vette bérbe, amely tíz éven keresztül megművelte.

Tegnap mintegy 60 főből álló botokkal felfegyverzett druz csoport jelent meg a földterületen és felszólították a kibuc traktoristáját, hogy hagyja abba a szántást. Amikor az nem volt erre hajlandó, körülvették és megakadályozták, hogy folytassa munkáját. A kibuc értesítette a rendőrséget amelynek megjelenésekor a druzok elmenekültek. A kibucban később meg-

Teherautóval áttörte a „vasfüggönyt”

Berlin (IFP). - Egy 25 éves kelet-németországi fiatalember tegnap teherautóval áttörte a Berlin két részét elválasztó sorompót, hogy Nyugat-Berlinben politikai menedéket kérjen. A fiatalember teljes sebességgel rohant neki a teherautóval a sorompónak, amely mellett egy keletnémet rendőrállomás van. A rendőrök rálöttek a menekülőre, de nem találták el

Kfár Hanoár Nicánim vezetésével, alkalmazottjai és nevelői Sarlós Katalin közlekedési baleset következtében történt tragikus és korai elhunytát.

Érjárát a nagyvilágban

Élet és halál között lebegett Európa és a világ többi népei is éppen most 20 éve melynek klimatológiai viszonyai is oly kísértetiesen hasonlítottak az ideai augusztushoz. Meleg volt ott, ahol máskor nem s forró gözök, fűnös és chamszinos napok tették tűrhétlenné a nyaralók életét. Mert az emberek, csodálatos módon, akkor már, amikor jóformán eldől, hogy napokon, órákon, percekben belül kitör a második világháború s a polgári világ nagy regényírójának és társadalomkutatójának, H. G. Wellsnek igaza lesz s a danzigi korridor lesz majd ama puszkaporos hordó, amelyen kirobban és fölrobban minden, az emberek, gondom, mindenáron „Európába akartak menni nyaralni”, senki sem volt jó a honi táj, mintha megérezték volna, hosszú-hosszú időbe telik, míg újból utazhatnak, már a szerencsés életbenmaradtak, a boldog utazók.

Magam történetesen Olaszországban voltam s a Vatikánban is, ahol maroknyi zsidók próbáltak visszaforgatni vagy megállítani a sors kerekét, lehetővé tenni, elősegíteni a zsidóság menekülését. Mert még külföldön elképzelhetetlen és a szó szoros értelmében infernális volt az, amit a zsidókkal, speciálisan a magyarországi zsidósággal lejtőzött. Egyik részük nyaralt, szórta a pénzt és nem akart tudni semmiről, nem akart hinni semminek. A magyarországi zsidóság az eviani konferencián, amely a rendelkezésre álló vizumokat lett volna hivatalosan elosztani, csak megfigyelőkkel képviseltette magát, mert mi magyarok vagyunk és nincs közünk a világhoz zsidósághoz s hosszú elméleti és ideológiai vitákat folytattak le és végig sértették a világ zsidóságát, amelyet saját tehetetlensége amúgy is a végletekig morózsá tette s az, hogy az európai zsidóság minden szellemi és vagyoni értékéért mindössze néhány ezer vizumot követelték obszúr délamerikai négerlatin államoktól. Követelték? De hogy! Kértek kunyeráltak, alkudoztak, vásárt csaptak. S közben a nagyhatalmak, a merev Albion, a „zsidóuralom alatt álló” USA és a többiek: egyetlen tollvonással, egyetlen rendelettel percek alatt megoldhatóak volna az európai zsidóság minden problémáját.

És akkor már tudta mindenki, mire megy a játék. A nácizmus koncentrációs táborai zúfolásig telve voltak s ezen az ósrégi, nagy kultúrájú, mindenben első német zsidóságon kellett le és fölmérni: mi történik később, talán percekben beül.

De a magyarországi zsidóság nyaralt s munkámat elvégezve nyaraltam én is. Istent bocsássa meg nekem és költöttem a pénzt, néztem az olasz műemlékeket, feloldódtam az olasz táj egyedül való szépségében s elengedtem magamat én is, mint a többiek: velünk ez nem történhetik meg!

Nincs olyan napja a mostani augusztusnak, hogy ne arra a másik augusztusra gondoljak, amikor eldől, végleg eldől a sorsunk. Amikor pedig még ezeket, gyermekeinket, legnagyobb értékeinket megmenthetjük volna. S hogy ez nem történt, abban nem csak a világ bűnös, hanem mi is, kis és nagy zsidók egyaránt.

Aztán ez a tánc nagyhírtelen véget ért. Augusztusnak vége lett s 1939 szeptember elsején a németek lerohanták Lengyelországot. Bombavetőkkel, tankokkal, aknavetőkkel, azt a Lengyelországot, amely huszár-sággal, korszerűtlen fegyverekkel, lehetetlen katonai s

Irta: Dr. Dénes Béla

hadvezetési móddal próbálkozott védekezni, minthogy bizott szövetségeseiben, Angliában, Franciaországban, a szabad világban, a Nyugatban.

És élet és halál között lebegtem jómagam is, most már inkább az élet felé a Donoló kórházban, amelybe a szívrohamom kényszerített és miközben az orvosok megtették mindent a mint a példa mutatja, eredményesen is, hogy összeeskábáljanak, nem a főorvosra kellett gondolnom aki mindig és mindenütt ott volt és éppen akkor, amikor kellett és hűvös nyugalmával és értelmével, megvilágosította a dolgokat, hanem az osztrák-magyar monarchiára, csudák csudájára éppen erre a negyven évvel ezelőt felbomlott képletre. A főnövér ugyanis, ennek a monarchiának a pereméről, végbástyájáról, Csernowitzból származik, hihetetlen kedvességgel, de megfélemlítő erellyel játszadozik én nap mint nap beosztottjaival s betegjeivel. Bizonyára fogalma sincs Huizingáról, aki már rég leszögezte, hogy az igazi hivatás és munka szoros összefüggésben van a játékkal. Nem! A főnövér csak azt csinálja, amire az Osztrák-Magyar Monarchia megtanította még egy ilyen kis peremvárosban is, mint Csernowitz. Megtanította kifogástalan bécsi dialektusú németiségre, türelemre, humanizmusra, minden szép és jó szeretetére és egy bizonyos pedantériára, amely az osztrák hivatalnokok sajátja. Valójában csak rajta keresztül értettem meg, hogy valamikor mit is jelentett a Római Birodalom galloknak, briteknek, germánoknak, miképpen juházta ezeket s a többi félbarbár népeket. És miként a Római Birodalom e hatása eltartott még évszázadokra akkor is, amikor maga a birodalom már régen nem létezett, ugyanúgy az Osztrák-Magyar Monarchia kizugársa is hosszú-hosszú évtizedekig tart még majd.

Az emberi butaság és vak gyűlölet szétrombolta ezt a szerkezetet, ahelyett, hogy megjavította volna. Mert hiszen a politikai problémákat, melyek állítólagos okai voltak a szétrombolásnak, azóta sem oldották meg. Jugoszláviának több a nemzetisége, mint volt a monarchiának s Csehszlovákiában még megmaradt a németek, másfelől kárpátok, ukránok, lengyelok között, mint ahogy a régiakat sem lehet összehozni a transzilvánokkal.

Persze, mindez nem jelentti azt, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia újból megszülhetik. Az idő eljárt felette. Csak a szelleme maradt meg s mutatkozik lépésről lépésre. Mint most, a főnövér szellemiségében is.

★
Annyi méltánytalanság éri az öregeket, kizárólag öregségük miatt, hogy most, midőn beszámolok a legújabbról, amely mellestem még csak meg sem oldható, legalább is igazságosan és helyesen nem, őszintén sajnálom őket.

Az öregek autózéletről van ugyanis szó. Nera világa, hogy az autójárművek száma egyre növekszik, az sem vitás, hogy az öregek kitelődésével egyre több és több az idősebb autózéletről s legkevésbé vitatkoznak az autóbalesetek hihetetlen mérvű növekedésén. A balesetek egy nagy száma idősebb autózéletről ered. Igenám, de a világban a legtöbb országban, így Izraelben is, ha egyszer letették a sofőrvizsgát, életed végéig sofőr maradsz, ha megfizetted a díjakat. Márpedig az öregek

dó embernek romlik a szervezete, mégjobban a szíve s legjobban talán az idegrendszere. Nyilvánvaló, hogy aki negyven éves korában bizonyos adottságok között alkalmas az autózéletrre, egyáltalán nem bizonyos, hogy hatvan éves korában is alkalmas.

De mit lehessen tenni? Új orvosi vizsgálat s eltiltás az autózéletről? Esetleg megszigorítások, hogy alkonyat után nem vezethet és így tovább. Ne feledjük, hogy az idős emberek javarésze nem szórakozásból vezet a kocsiját s ki vállalhatja a felelősséget existenciáik tönkremenéséért? És még egyszer kihangsúlyozom: amiképpen nő általánosságban az autók száma,

oly mértékben nő az idős vezetők is. Ez a probléma egyre inkább előtérbe kerül, ha akarjuk, ha nem. Törjék hát rajta az izráeli illetékesek is a fejüket...

★
Olvassom az Uj Keletben a pesti színházokról szóló hírt. Hogy? Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása című darabjával sem a közönség, sem a rendező, sem a kritika nem tudott mit kezdeni. Hát ez aztán igazán nem csodálatos. Lesz éppen elég vita körülöttem nálunk is. Dürrenmatt nem marxista, de hogy polgári lenne, azt még a legnagyobb túlzással sem lehet állítani. Egy kis parasztlányt lecsuknak, majd kitoloncolnak egy svájci kis városkából s szeretője nem áll mellette, nem mondja meg az igazat. 45 év telik el, az öreg hölgy visszatér eha-

nyagolt s rongyos városába s nem kevesebbet, mint egy milliárdot ajánl fel, ha szeretőjét elítélik és ki végzik. S a darab arról szól, hogy a közvélemény miként látja lassan az egyetlen s igazságos útnak, ha elfogadják a pénzt s kiszolgáltatják a nyomorult, öreg szatócsot, akinek az élet úgy sem jelentett soha semmit. Ami bűn volt, abból jog lesz, ami tisztas kispolgári szokás, abból bűn. És a néző aztán döntse el, hogy valójában ki a bűnös. Az öreg nő, a maga torz bosszúvágyával? De hisz ő érte a legnagyobb sérelem. A szatócs? Hát naponta nem tizezszerez fordul elő ma is ugyanez? Vagy a város, amely előtt szédületes perspektívákat nyit a pénz?

Dürrenmatt darabja igazi darab. De — feleletet nem ad, csak megzavarja a nézőt.

Megérkezés Jeruzsálembé száz évvel ezelőtt

Ha Tel-Avivból hazajövök Jeruzsálembé, az úton, a judeai hegyek között, míg kinézek a kocsi ablakán, majd mindig eszembe villan az a komor, drámai kép, melyet egy századdal ezelőtt festett Jeruzsálembé érkezéséről a tehetős osztrák-zsidó író, Ludwig August Frankl. Akkoriban Jeruzsálem kapujában még gyászra figyelmeztették a zsidó zarándokokat-utasokat s egy vigasztalan, majd nem néptelen, halódó város fogadta őket. Mennyi és melegség fogad bennünket, egy élettől vibráló, szépséges, egyre terjeszkedő épülő város, ahol életre kelt az ősi nyelv, ahol a lakosság zöme zsidó. Nem siránkozó aggastyánok városa többé, hanem életerős embereké, ezrével nyüzsgőnek itt a diákok, áramlanak az egyetemi negyed felé, és vidám gyerekek kacaja veri fel a játszótereket s a festői népcsoportok sem idegenek, a hazatelepített kurdok és jemeniták. Milyen más ez a kép, mint amit Ludwig August Frankl megörökített. Mennyi itt ma a termelő kedv és szándék! A mult már csak fátylisan, meghitt órákon jár vissza, olykor a csendes esti hangulatban, vagy a hajnali órákban, mikor a sejtelmes, merengő lélek a várost körülölelő hegyek felől a Próféták hangját véli hallani és elsuhanó léptüket.

A táj, mely az imént még egy a naptól felperzselt legelő benyomását keltette, most mindinkább dombosodott. Az országút, ha ugyan annak lehet nevezni, ezt az ősszék óta nem kövezett, elhanyagolt utat, egyre hepepúsabb lett és a lovak számára járhatatlanabb.

Három órai ut után a hegyekben voltunk. Jobbról és balról emelkedő sziklafalak között lovagoltunk, szűk, köves, egymásbatorló völgyeket át. Mindenfelé csoportosan vagy magányosan olaj és kenyerfák bukkantak előnk és a sziklahasadékokban zöldescserjék ütköztek ki.

Már két forrás mellett haladtunk el és a harmadiknál pihenőt tartottunk. Óségi fák alatt telepedtünk le. Az egyik sziklacsúsról egy sas repült fel a magasba és a köröskörül heverő kőtömbökön olykor egy-egy felriasztott kétarasz hosszúsáru gyilk villant át.

Még táboroztunk, egy szép

★
Emmanuel Kant: „Ha a földön az igazság megszűnik, úgy nincs értelme, hogy emberek a földön éljenek.”

felfegyverzett sejk lovagolt mellettünk kíséretével. A festőien öltözött lovasok, kicsiny, karsú, túvas paripák vitték. Köszöntöttem a sejket, aki köszönésemet feltehető hódolattal viszonozta. Musa, az arab vezető, erre megjegyezte:

„Ezt helyesen tette Uram, a sejk fontos személynék képzeli önt, mert előre köszönt nekik.”

Felórási pihenő után elindultunk és sűrű olajültetvényekben, sziklákon és hegyeken lovagoltunk át s egyre inkább közeleltünk Kurjat El Enabhoz, a Szőlők Városához. A város szélén magasslat emelkedik és lenyűgöl egészen a völgyig, ahol a fehér kőházakat és a rombadótt mecsetet, Palesszina legnagyobb mecsetét, szőlő, füge és olajültetvények övezik, amelyek a völgy domborlatán lejtősen lehúzódnak és az egész tájnak mozgalmas, üde képet kölcsönöznek. Most Abu Gosh székelt itt, amelynek feje néhány év előtt még magas válságdíjat követelt minden átutazótól. Az út egyre járhatatlanabbá válik, a hegyek egyre kopárabbak, míg végül is sehol egy fa, még egyetlen fűszál sem. A tudat, hogy már közel vagyunk Jeruzsálembé, a vágy és a türelmetlenség, hogy végre megpillanthassuk, az utat még hosszabbnak és nehezebbnek tűnteti fel. Egy hegyháton megarkantanytam a lovamat, mire egy másik hegyhát került előm, éppoly kopár és vigasztalan, mint az előző. És így megy ez jó néhányszor.

A magas fennsíkban egy arabmódra öltözött öreg férfivel találkozottunk, aki egy számar mögött menetelt, a szamarat, egy széles, kék köpenybe burkolt fiatal asszony ülte meg. Amint közelebb értünk, eltakarta az arcát. Az öreg arabul köszönt ránk: „Marhaba.”

Vezetőnk, most száz lépéssel előre ügetett és jobbját kinyújtva, hátrafordult s úgy kiáltott felénk:

„El Kudus Jerusolajim.”

Gyors vágatásba kezdtem és szemem előtt feltűnt Jeruzsálem. Az ég felhős, sűrűs volt, s maga a város is kupoláival, házaival, minaretteivel és romjaival, magas fantasztikus, hullámvonalas nagy kőfallal övezett, tompa, ólomszínű fényben feküdt. Olybá tűnt fel nekem, mint egy megszüült, nagyon öreg zarándok, aki idejött és elnyúlt itt, hogy meghaljon és fájdalomban megkövesedett, mint az a mondabeli anya, akinek az istenek harags megölte gyermekeit.

„Hát a költők, a hősök, a próféták, a királyok városa. Ez hát templomvárosa a bölcs, az emberek és szellemeket hatalmában tartó Salamonnak. Innen világi-

tott a szellem központi napja és sugárzott ki a hit az egész világra, az Egyetlenről, az Oszthatatlantól és ez tette ezt a kisvárost világvárossá, ahová az Irás szavai szerint „fel kell menni.” A város úgy szívta fel a nagy szellemeket, akár a nap a harnatcseppek milliárdjait, amelyekben a fénylő minden színben viszatükröződik.

Nem messze a város falaitól, hírtelen, anélkül, hogy előzőleg észrevehettem volna, egy férfi lépett előm, balkezevel megfogadta a felöltöm gallérját, míg jobbáiban egy késpenge villant fel. Almodozásom, amelyből ez a hirtelen felbukkanó jelenés és a néma támadás kiszakított, mondhatatlan rémületbe csapott át, de mikor szinte gépiesen kirántottam övemből a pisztolyomat, a férfi gyorsan elengedte a felöltömet és ajkai elfehéredve, így kiáltott fel: „Smá Jiszraél, mit akarsz tenni?”

Mindez alig egy pillanat alatt játszódott le és én, aki az ijedelemtől magam is hatlottápadt lehettem, kénytelen voltam hangosan felkacagni, miután az idegen férfiben hirtelen megszűnt a fény. Ő azonban felvilágosított, hogy minden zsidó zarándoknak, mielőtt átlépne a város kapuit, a város pusztulásá miatt, meg kell szagatnia a ruháit mintha legközelebbi hozzátartozóját gyászolná. Így azután beleegyeztem, hogy Mose Kural úr, belehasítson késevel ruhámba, míg a szokásos szöveget utána mondtam:

„Cion pusztává lön és romokban hever.”

Első utam Jeruzsálemben főleg lejtős kövezetlen utcákon vitt át. Minél távolabb estek a központi bazártól, annál elhagyottabbak és csendesebbek voltak. Amint az alacsony, zártkapus, faképzésű kőházak között, majd bolthajtások és szemétdombok, macska és kutya tetemek, sőt az utcakeresztezt teljesen elzáró kímült tevé mellett elhaladtam, élel és fájdalmas ellentétben éreztem magam mindazokkal az érzelmeikkel és gondolatokkal, amelyeket a zarándok a Szent Városba magával hoz. Nagyritkán találkozott csak egy-egy lovasval, vagy fátálytalan nővel, fehérturbanos törökkel, fekete rabslóval, vagy lengyelmódra öltözött zsidóval. Az ember jár-kél s nincs messze tőle a gondolat, itt, ahol a pestis annyiszor tett látogatást — hogy egy városban meggyát, melyben éppen az imént dúlt a járvány és elhalotta a lakosság zömét.

Az ég alatt kékes-fehér, forró fényűzőn rémeg és a vándor újra meg újra, mintegy ámulva élesmélly magában: — Jeruzsálemben vagy.

Fordította: Szenes Erzsébet

Uj könyv a héber könyvespolcon

Irta: Gervai Sándor

Aharon Rosen nevét, Izraelben és számos külföldi országban, — ahol a héber nyelvet tanulják és tanítják, — nagyon jól ismerik. Hirnevét az „Elef Milim” három kötetével teremtette meg. Ezek a könyvek megkönyvítették a héber nyelv tanulását a növendékek tízezeinek.

Uj kötetében, amelynek címe: „Elef Milim vóod rövava” — befejező része a sorozatnak azoknak a tanulóknak nyújt segítséget, akik a héber nyelv alapjait már elsajátították, ismerik és beszélik a „konyhanyelvet”, s különösebb nehézség nélkül el tudják olvasni legalább az OMERT, vagy a LAMATHIL-t.

Erdekes megfigyelni és figyelemmel kísérni a társadalmi eseményeknek a hatását, még egy olyan elvont és politikamentes műre is mint egy nyelvtankönyv.

Aharon Rosen abban az időben állította össze ezt a kötetet, amikor az izraeli sajtó, a parlament, a pártok és a közvélemény egyaránt a „Tódá Jehudit”-ról folytattak vitát. Ennek a fontosságát Aharon Rosen teljes mértékben felismerte — elvi szempontból, — a könyv alapjává tette. Ez azt jelenti, hogy az olvasmányokat, amelyeket a tanulók figyelmébe ajánl, mint gyakorlati anyagot, úgy válogatta össze, hogy azok, egyúttal, lelkileg és érzelmileg, közelebb hozzák a tanulókat az izraeli állami gondolathoz, s azzal együtt a zsidó vallás örök értékeihez. A Bibliából, a Talmudból, a Midrásból, az ünnepi imádságokból Smuel Jozsef Agnon műveiből közöl részleteket a könyv szerkesztője.

Van ennek a kötetnek egy sajátos érdekessége, amelyről érdemes külön, néhány szót szólni. Aligha jelent meg héber nyelven tankönyv, amely ily nagy mértékben közöl volna irásokat a magyar zsidó szerzőktől, mint Aharon Rosen ezen műve. Herzl Tivadar műveiből szemelvényeket és könyvek is közölnek, Giszkalay János: Herzl Tivadarról szóló versét azonban most olvashatjuk először avatott költő Zwi Bar Meir fordításában héber gyűjtőkötetben. Zwi Bar Meir különben több szép, eredeti művével szerepel a javasolt olvasmányok között.

Dr. Márton Lajos a Giszkalay Jánosról írt miniatűr-jével tünik ki, tömören és találékonnyan megrajzolva a héber olvasónak, az erdélyi költő arcképét.

Külön dicséret illeti meg a szerkesztőt, hogy Szejmele Ganzfriedot, a kiváló héber nyelvész és teológiai író közelebb hozza a laikus olvasóhoz és örökéletű műveiből, a „Kicur Sulchan Aruch”-ból, jellemző részletet választott ki és izelítet ad, a nem kimondottan valóságos tanuló részére is.

Jámbor Ferenc, Jungreis Eiza, dr. Stark Valéria és Bilha Rosen, egy-egy szép publicisztikai írással gazdagítják a héber nyelv terjesztése és népszerűsítése szempontjából fontos, új Rosenkönyvet.

Mi elsősorban a kötet társadalmi és irodalmi vonatkozásait emeljük ki. Kiváncsatos lenne azonban, hogy a gyakorlati pedagógusok is, — szigorúan pedagógiai szempontból — elemezzék ezt a könyvet amely méltán megérdemli, hogy a szakemberek is felfigyeljenek rá és ne váljon áldoztatává az ugynevezett „szakbarbárok” közönségének.

Sacha Guity: „A házasság hasznos intézmény olyan gondok együttes viselésére, melyek a házasság nélkül nem léteznének.”

HOGYAN SZÜLETIK A REJTÉLY?

Két hölgy ül egy vasuti
fülkében és egy úr, ez utób-
bi elmerülve egy detektív-
regényben. Hirtelen az egyik
hölgy feláll és kinyitja az
ablakot:

— Micsoda hőség! Meg-
fulladok csukott ablak mel-
lett.

— Nem! — kiált föl a
másik — a léghuzat megöl.
Hagyja csak csukva az ab-
lakot.

A vita olyan hevessé vá-
lik, hogy a vasuti ellenőr
is beavatkozik. Előadja nekik
az esetet.

— Ez nagyon kínos —
mondja — Nem tudom egy-
időben becsukni és kinyitni
az ablakot. Mit tegyek?

— Nagyon egyszerű — szó-
lal meg az úr, aki eddig ki-

sem dugta orrát a regénye
mögül. — Eöször nyissa ki
az ablakot és a léghuzat
megöli az egyik hölgyet
Azután csukja be és meg-
fullad a másik. Ezután én
is nyugodtan olvashatok to-
vább.

Mint mondtuk, az úr de-
tektívregényt olvasott. Fel-
tehetően így jutott eszébe
a nagyszerű megoldás, mely
valóban jellemző egy bün-
ügyi regény írójának a fan-
táziájára. Önök talán azt
fogják mondani, hogy egész-
séges agyu ember nem ezt
a megoldást ajánlotta vol-
na. Hogy nem ez a legreá-
lisabb, legegyszerűbb. Csak
hogy az egyszerűség és a
realitás az, amitől a jó de-
tektívregényírónak legjob-
ban kell óvakodnia.

HOGYAN VALUNK DETEKTÍVREGÉNY-ÍRÓVÁ?

Egy vidéki kastélyban
megölnék egy gazdag öreg-
asszonyt. A rendőrség meg-
állapítja, hogy az egyetlen
ember, akinek érdeke fűző-
dött halálához, unokaöccse,
egyedüli örököse volt. A de-
likvens alibit igazol. A rend-
őrség utánanéz és megálla-
pítja, hogy az alibi hamis.
Megállapítja, hogy a fiatal-
ember lövészjátékos, sok-
kat veszített az utóbbi idő-
ben és barátja, egy kis
táncosnó, elvárja tőle, hogy
drága ajándékokkal halmoz-
za el. Néhány napos kihallga-
tás után megtörik és be-
vallja, hogy ő tette el láb-
alól a nénit.

Ilyen és ehhez hasonló
eseteket naponta olvasha-
tunk az újságban. De gon-
doljunk csak el, hogy valaki-
nek eszébe jutna bűnügyi
regényként megírni! Akad-
na-e olvasó, aki érdeklődés-
sel olvasná a könyvet?
Nem, ez így túl reális és túl
egyszerű. Tehát:

Egy vidéki kastélyban
megölnék egy gazdag öreg-
asszonyt. A gyanú az asz-
szony unokaöccsére, egyet-
len örököse terelődik, aki
költekező életmódot folytat.
Nincs alibije. A mesterde-
tektív követi egy éjszaka és
megállapítja, hogy látoga-
tást tesz egy sikátorban egy
kábitözerespémpéznél. Mi-
közben a házban van, vejtő-
rázó sikoltás hallatszik az
éjszakában. A fiatalember
feloldottan rohan ki a házból.
A rendőrség behatol, meg-
gyilkolva találják a csem-
pészvezér lányát. Maga a
csempész eltűnt. Rövidesen
megállapítják, hogy más ré-
gen meghalt és ikertestvére

JEAN BRUCE VALLOMÁSA

De adjuk át a szót napja-
ink egyik legnépszerűbb
bűnügyi írójának, Jean
Brucenak. Hogyan kezdte?

„Egy szép tavaszi napon,
repülőgépem leszállt Ran-
goonban. Utban voltam
Hong Kong felé és semmi
különösebb dolgom nem volt
a birmán fővárosban, csak
meg akartam pihenni. A
legelőkelőbb szállodában, a
„Strand"-ban szálltam meg.
Ez időtájt Burma hat moz-
donyt vásárolt Franciaor-
szágtól, kitűnő mozdonyok-
kat, melyeknek sebessége
eléri a 140 kilométert. Igen
ám, de észrevettük — már
későn — hogy a birmái si-
nek számára túlságosan
nagy megterhelést jelent-
nek a súlyos mozdonyok.
Nem volt más hátra, át kel-
lett építeni a birmái vasu-
takat, új sineket vásárolni.

A Strand hemzsegett ame-
rikai, német, svéd, francia
üzletemberektől, akik kivét-
tel nélkül egy dolgot akar-
tak: sineket eladni. Lemen-
tem a bárba és rövidesen
megismerkedtem néhány kül-
földivel. Megkérdeztek, a si-
nek miatt vagyok-e itt és
azt mondtam, hogy nem.
Senki sem hitte el. Ezek
az emberek belenyugodtak,
hogy osztozkodni kell majd
a koncon, de felháborította
őket, ha valaki tagadta,
hogy a sinekre pályázik,
mert azt a veszélyt sejtet-
ték, hogy egyedül akarja

megkaparintani az egész üz-
letet.

Amikor visezatértem szo-
bamba, egy mérgezettvégyü
nyilat találtam az asztalon.
A nyíl tokban volt és kis
kés volt mellette. Ez a há-
boruban azt a célt szolgálta,
hogy az áldozat homlokába
belevésték annak kedőbe-
tűit. — „Nos, ha nem tűnik
el sürgősen, holnap nem az
asztalon találja, hanem a
bordái között.” — Másnap
elutaztam. A repülőgépen
azon kezdtem gondolkodni,
mi történt volna, ha ottma-
radok és felveszem a har-
cot a nemzetközi bandák
ellen? Ebből a feltevésből
kiindulva írtam első regé-
nyemet.

Azóta is mindig írom
könyveimet, hogy először a
környezetet választom ki,
azután a címet és csak ek-
kor kezdek a történeten
gondolkodni. Általában tíz-
tizenkét napra van szüksé-
gem egy regény megírásá-
hoz.”

Bruce rengeteget utazott
és fiatalabb korában kémel-
hárító tiszt és hírszerző ügy-
nök volt. Ennek ellenére,
mint mondja, tévednek
azok, akik azt hiszik, hogy
hőst, Hubert Bonisseurt,
aki szintén kém, önmagáról
mintázta. — Ez az az em-
ber, aki mindig szerettem
volna lenni és azokat a ka-
landokat éli meg, melyeket
szerettem volna megélni.

Havas László riportja

Modern kalóz ez, törvényen-
kívüli lovag, akit nem érde-
kel a pénz és csupán kedv-
telésből teszi kockára na-
ponta életét. Mint a kaland-

ÍROK, MINT DETEKTÍVEK

Azt mondtuk, hogy az író
nem sokat törődik a reali-
tással. Hozzátehetjük, hogy
nem csupán nem törődik ve-
le, de nem is ért hozzá.

1956-ban Párizs egyik
parkjában megölték két fiat-
al szerelést. A bűncsele-
mény körülményei és indíté-
kai olyan rejtélyesnek lát-
zóttak, hogy azt kellett
hinni, a rendőrség sohasem
fogja felfedezni őket. Ekkor
egy nagy kiadvállalat igaz-
gatójának eszébe jutott,
hogy megkérdi a bűnügyi
regények szerzőit, mi a rej-
tély megoldása. Többek kö-
zött Auguste Lebreton (a
híres Rififi könyvek szerző-
je), az említett Jean Bruce
(tiz év alatt ötmillió pél-
dányt adott el könyveiből)
és Endrebe (a bűnügyi re-
gények legnevesebb kiriku-
sa) volt a megkerdezettek
között. Mindannyian írásban
adták megoldásukat.

Amikor a rendőrség elfog-
ta a bűnösöket — két fiatal-
embert, akik a szerelmese-
kocsiját akarták elrabolni,
felbontták a válaszokat
tartalmazó borítékokat. Ki-
derült, hogy a kiváló írók
egyike sem közelítette meg
az igazságot.

Hogy ez nem volt vélet-

A DETEKTÍVREGÉNY SZABÁLYAI

A detektívregény megte-
remtője nem Conan Doyle,
ahogyan sokan hiszik, ha-
nem Edgar Allan Poe. Ő
teremtette meg a detektív
figuráját, aki csendesen kor-
tyolgatva teát, oldja meg
a bűntényeket (Az arany-
skarabeus, A Morgue utcai
kettős gyilkosság). Szellemi
apja tehát minden későbbi
ilyen alaknak: Sherlock
Holmesnak, Hercule Poirot-
nak, Maigretnek.

Doylet megelőzte Gabo-
riau is. Ugy ő, mint Agathe
Christie klasszikus detektív-
regény írtak, ugynevezett
rejtély-regényt. Ennek re-
ceptje: egy bűncselekmény...
gyanusítottak... olyan gya-
nusítottak, akiket a szerző
mellékesen említ és homi-
lyosan ábrázol... sorban ki-
 kell állnia előtte... gyors és logikus nyomo-
zás a végkifejélés, ahol meg-
tudjuk a megoldást.

Simenon teremtette meg a
detektívregény új típusát, a
„feszültség-regényt”. Lecsök-
kentette a rejtélyt és a há-
boruban azt a célt szolgálta,
hogy az áldozat homlokába
belevésték annak kedőbe-
tűit. — „Nos, ha nem tűnik
el sürgősen, holnap nem az
asztalon találja, hanem a
bordái között.” — Másnap
elutaztam. A repülőgépen
azon kezdtem gondolkodni,
mi történt volna, ha ottma-
radok és felveszem a har-
cot a nemzetközi bandák
ellen? Ebből a feltevésből
kiindulva írtam első regé-
nyemet.

A feszültség-regény az el-
lenkezőjét cselekszi, mint a
klasszikus. Itt nagyon gyor-
san megtudjuk, ki az áldo-
zat és ki a gyilkos. Módsze-
re abban áll, hogy halálra
rémiti az olvasót már a bün-
cselekmény bekövetkezése
előtt és azután logikus és
reálisnak látszó eszközök-
kel, szinpadai rendezésben
ábrázolja a végkifejlést,
mely a fantasztikus fejle-
ményeket egyszerűen nagy-
on érthetőnek mutatja be.

S. Van Dine amerikai író
megkísérelte megszövegezni
a bűnügyi regény alkotói
szabályait. Husz törvényből
közöljük a tíz jelentősebbet:
1. Az olvasónak és a detek-
tívnek egyenlő esélyei
kell, hogy legyenek a bün-
nös megtalálására. Azaz:
a detektív nem tudhat

regények hősei általában.

Bruce azt mondja, hogy
csak akkor ír, ha nagyon
unatkozik és sohasem töb-
bet évi hat regénynél. Ki-
számította ugyanis, hogy
ezen túl, szinte egész jöve-
delmét elvinné az adó. Szer-
zői jogdíjai így csupán évi
negyvenezer dollár jövedel-
meznek.

len, bebizonyosodott Angliá-
ban is. Peter Cheyney, a
legkiválóbb angol bűnügyi
író 1932-ben magánnyomozói
írodát nyitott. Egyik baklő-
vést követte el a másik után
és amikor kudarcai közis-
mertek lettek, be kellett zar-
nia irodáját. Ami nem aka-
dályozta meg abban, hogy
továbbra is évi kétésfélmi-
lión példányt adjon el köny-
veiből. Ha hőse, Lemmy
Caution is olyan rossz de-
tektív lenne mint ő, a kuty-
ya se venné meg könyveit.

Hogy mennyire nem érte-
nek ezek a szerzők a való-
sághoz, kiderül abból a ren-
geteg ostobaságból is amit
összehordanak. Franciaor-
szág „irodalmi” detektív-
regényírójának hősről, Maig-
ret felügyelőről megállapí-
tották a hivatalos detekti-
vek, hogy szinte minden lé-
pésénél megsérti a fegyel-
mi szabályzatot. Házkuta-
tást hajt végre engedély
nélkül, bűnösöket tartóztat
le külföldön, anélkül, hogy
az illető állam hatóságait
értesítené, idegen lakásokba
hatol be és letartóztatásban
tart embereket a megenge-
dett időn túl. Az életben
egy ilyen felügyelőt már re-
gen kirugtak volna a rend-
őrségtől.

semmi olyant, amit az ol-
vasó sem tud.

2. A szerző nem alkalmaz-
hat az olvasóval szemben
olyan cselszöveéseket, me-
lyeket a bűnös nem alkal-
maz a detektívvvel szem-
ben.

3. Az igazi bűnügyi regény
mentes kell hogy legyen
minden szerelmi bonyo-
dalomtól.

4. A bűnös nem lehet a nyo-
mozó, vagy általában a
rendőrség tagja.

5. A bűnös deduktív uton,
logikával és nyomozással
kell leleplezni, nem pedig
egy véletlen folytán.

6. A nyomozó, jó nyomozó
kell, hogy legyen. Nem
elégedhet meg azzal, hogy
leleplezi a bűnös, hanem
minden részletnek tisztán
kell állnia előtte.

7. Bűnügyi regény hullá nél-
kül, nem bűnügyi regény.

8. A problémát reális esz-
közökkel kell megoldani.
Tehát nem egy telepati-
kus fenomén közreműkö-
dése, bonyolult mecha-
ikai eszközök, vagy kár-
tyavetés által.

9. Csak egy detektívnek kell
szerepelnie.

10. A bűnösnek mindig
olyan személynél kell len-
nie, aki elejétől fogva
fontos szerepet játszott a
történetben.

Agatha Christie azonban
ugy határozott, hogy semmi-
be veszi ezeket a szabályo-
kat. Ezért azután regényei-
ben hol az elbeszélő a bűnös,
hol a detektív, hol valami-
nyi gyanúsított együttvéve.
Ragyogó fantáziájával mes-
sze felülemelkedik az átlá-
gos szerzőkön és még a ru-
tinozott olvasónak is újabb
és újabb meglepetéseket tar-
togat.

MIT JÖVEDELMEZ A REJTÉLY?

Valamennyi irodalmi mű-
faj közül a detektívregény-
ből gazdagodtak meg leg-
többben.

Edgar Wallace, a híres
angol író hárommillió dol-
lárt keresett könyveivel.
Agatha Christie (eddig öt-
venmillió példányt adott el
könyveiből, 12 szindarabját
játsszák állandóan a világ
szinpadain) huszezer dollárt
keres havonta. Egyetlen re-

gényének, a vad tanujának
filmváltozata (Marlene Diet-
rich, Charles Laughton, Ty-
rone Power) kétszáz ezer dol-
lárt hozott a konyhára. Ami
kor unokája születésnapjára
Egerfőgő című művének
szerzői jogát ajándékozta, a
szakemberek megegyeztek,
hogy abból, na jól...
élete végéig megélhet.

Georges Simenon 455 köny-
vet írt (ebből kb. 200-at te-
kintenek irodalmi értékű-
nek) és 45 filmet készítettek
műveiből. Tizenkét alkalma-
zotta van, akik a szerzői
jogdíjakkal és egyéb admí-
nisztratív kérdésekkel fog-
lalkoznak. Svájci kastély-
ban él, könyvtárával, mely
1000000 könyvből áll. Ezek
közül találja meg Simenon
regényhőseinek nevét, mert
már nem képes eleget ki-
agyalni. Új bonyodalmakra
még telik fantáziájából.

Albert Simonin Ne nyulj
a Grisihez és Grisi, or not
Grisi című könyveiből
egyenként több mint három-
száz ezer példányt adott el
csupán Franciaországban,
ahol egy sikeresnek számító
irodalmi alkotásból 10-15
ezer példányt kel el.

Franciaországban évi 22-
25 millió példányt fog el a
Fekete sorozat bűnügyi re-
gényeiből. Havonta hatot ad
ki a legelőkelőbb kiadó, a
Gallimard, mely André Gide
és Marcel Proust kiadója is,
akiknek könyvei bizonyára
lényegesen kevesebbet jöve-
delmeznek.

Amerikában Peter Chey-
ney, James Hadley Chase,

Horace McCoy és Raymond
Chandler azok, akiknek
könyvei egymilliónál maga-
sabb példányszámban jelen-
nek meg rendszeresen. A vil-
lagon megjelenő összes bün-
ügyi regények négy hatoda
ered egyébként angol nyelvű
országokból.

Külön helyet foglal el a
szövegek között Dürrenmatt
svájci szindarabíró, aki előbb
utóbb eszébe fog jutni a No-
bel-díj bizottságnak is. Ez a
kiváló író, morbid hangula-
tú szindarabjainak vala-
mennyijében szerepetel bün-
ügyi bonyodalmakat, főhőse
mindig a hőhér, de ezen kí-
vül, hogy biztosítsa anyagi
jólétét, „tisztá” detektívre-
gényeket is ír.

Detektívregényeket írni
tehát nem megvetendő fog-
lalkozás. Bár időnkint el-
 kell szenvedniök durvalel-
kü kritikusok és kényes mó-
ralisták otromba támadása-
it, a milliókat ők vágják
szere. Igaz, szívesen vádol-
ják őket azzal, hogy a mai
ifjúság erkölcsi züllesének
nagy részben okai. Megkérd-
deztem Chester Himeset,
Anglia egyik legfelkapot-
tabb szerzőjét, hogyan véle-
kedik a dolgról?

A torremolinosi strandon
ültünk, a vendéglő árnyéká-
ban és keserű angol sórt it-
tunk. Himes négy gyereke a
napon játszott, feleségének
felügyelete alatt. Az író vál-
lat vont.

— Az én gyerekeim nem
olvassnak és nem is fognak
bűnügyi regényeket olvasni.
A legnagyobb megpróbálta
titokban, de akkora pofont
kapott, hogy azóta nem kí-
sérletezik. Miért nem tud a
többi szülő is így eljárni?

Milyen az élet a déli sarkvidéken?

Az elmúlt hetekben tért
vissza a déli sarkvidékről
Walter Sullivan, a New
York Times munkatársa,
aki cikkesorozatban számolt
be a különböző nemzetise-
gek tudományos expedició-
inak életéről az örök jég és
hó birodalmában. Ismeretes,
hogy a Geofizikai Évi ke-
retében főleg amerikai és
orosz tudósok és tudomá-
nyos kutatók telepedtek le a
déli sarkvidéken, ahol fon-
tos megfigyeléseket és mé-
réseket eszközölnek.

Walter Sullivan szerint a
legnagyobb veszély a hatal-
mas jégtáblák leválása. A
sarkvidék javarésze száraz-
sárazföld, de jókora része
csupán jég és nem lehet tud-
ni, hogy a jégréteg alatt
szárazföld van-e, vagy ten-
ger. Több megfigyelő tábor
levált a szárazföldtől és
most áramlik a tengeren.
Ezek a jégtáblák persze
nagy kiterjedésűek, több ki-
lóméter hosszúak és egyses-
ken még repülőterek is van-
nak. Egyes levált jégtáblák
azonban veszedelmesen ol-
vadnak, úgyhogy a tábor
más területre szállítják át,
melyről aztán rövid idő mul-
va szintén kiderülhet, hogy
csupán jég.

Hihetetlen romboló hatást
gyakorol a délisarki expedi-
ciók tagjainak idegeire a
monoton élet, a hosszú éj-
szakok, a sötétség és az el-
szigeteltség érzése. Az ame-
rikaiak filmbemutatókkal és
zenei produkciókkal igyeke-
nek tartítani a délisarki élet
egyhanguságát, az oroszok
viszont kitűnő szakácsokat
küldtek az expedíciókkal,
mert véleményük szerint a
melankólia, ingerlékenység
és idegfeszültség legjobb
gyógyszere a jó konyha.

A táplálkozás persze sok-
kal egyhangubb, mint nor-
mális körülmények között,
aminek következményeként
vitaminhiány áll elő. Az em-
berek haja hull, fogínyük
vérzékenyvé válik és fogaik
meglazulnak, bőrük és kör-
mük pedig megvastagodik.
Ezenkívül állandóan küzde-
ni kell az étvágytalanság és
az álomság ellen. Az expedi-
ciók idősebb résztvevőinél
bélbajok is fellépnek.

A nehézségek ellenére a

szakértők véleménye sze-
rint a déli sarkvidéken le-
het állandó jelegű telepíté-
seket létesíteni. Biológiai
szempontból az ember akkli-
matizálódhat a sarki élet-
hez. A szakértők hivatko-
znak az eszkimókra, akik so-
se esznek friss zöldséget,
mégsem szenvednek vita-
minhiányban, mert a szük-
séges minimális vitamin-
szükségletüket más ételek-
ből kapják meg.

Ugy az Egyesült Államok,
mint Szovjetországban to-
vábbi tudományos expedí-
ciókat szerveznek és külön-
leges kutatócsoportok fáradoz-
nak azon, hogy olyan mód-
szereket alkalmazzanak, me-
lyek a sarkvidéki élet bioló-
giai és pszichológiai nehé-
zségeit kiküszöböljék.

KÉT APRÓ KÉRDÉS?

— Hány éves ma az a bi-
1930-ban született?
— Férfi, vagy nő az íre-
tő?

— Mi igazítja a ferjet a
feleségén husz évi házasság
után?
— Minden szó...

ÉRDEKES APRÓSÁGOK

Dr. Dewitt Stetten és Dr.
John Hearon orvosok az At-
lantic Cityben megtartott
orvoskonferencián bejelent-
ték, hogy megfigyeléseik
szerint, a köztvényben szen-
vedő emberek általában ma-
gasfokú szellemi képességek
kel vannak felruházva.

Nagy emberek mondták

Danny Kaye, amerikai
zsido filmkomikus: „Ameri-
kában a tökéletes háziasz-
szony alatt olyan nő érte-
nek, aki minden konzerv-
dobozt fel tud nyitni és min-
den felnyitott ételimi-
szert fel tud olvasztani.”

Charles F. Kettering, ame-
rikai feltaláló: „Az ember-
ség számára nagy veszély
az állandóan növekvő tech-
nikai tökéletesedés az ugyan-
olyan emberi hozzáférhetet-
lenség mellett.”

Még néhány Vámbéry-émlék

Dr. Heller Imre néhány nappal ezelőtt megjelent cikkével kapcsolatban hadd eleveintsünk fel még néhány Vámbéry emléket, amelyeknek forrása édesapám, Munkácsi Bernát irásából való.

„... Elsőéves egyetemi hallgató koromban, az ezernyolcszázhetvenkilences év őszén két másik kollégával együtt hallgatól jelentkeztem Vámbéry hirdetései kollégiumára. Nem akarta aláírni indexünket, okul adván, hogy ő csak komolyzandóknak tanítványokat akar. Márpedig lehet valaki becsületesebb ember török nyelvtudás nélkül is?”

Van folytatása is a történetnek! — írja emlékeztében édesapám. „... A következő órában most már csak egyedül bátorítottam színe le járulni. Szentül bizonygattam, hogy komolyan szándékosom e tárggyal foglalkozni, mert magyar nyelvész számára a töröknek, mint ural-altáji rokonnak, tudása hasznos lehet.

— Ez igaz — felelte rá Vámbéry szemmel láthatólag megenyhült szíggel. — De az órák most sem tartotta meg, hanem utasított, hogy szerezzem meg Bálint Gábor török nyelvtanát.

A harmadik órán sem hallottam előadást. Vámbéry csak a leckét adta fel, amely nem kevesebb volt, mint a török arab írás és a nyelvtan első fele. E képtelen méretű feladattal is bizonyára csak a visszariasztás volt a célja. Képzeltető ezután csodálkozása, amikor harmadnapra a szertelenül nagy leckéből jól elkészülve jelentkeztem a kihallgatásra. (Szerencsére már gimnázista koromban tanultam törökül.)

A kihallgatások is egészen különös módon folytak le Vámbérynél: Sohasem tartott az egyetemen előadásokat, hanem otthon a pamlog végigheveredve, feketekávé szűrőszelvénye közben, inkább csak buzdít, mint tanít, legtöbbször saját irodalmi munkásságáról beszélgetve. A következő órák leckeanyagai is hasonlóak voltak az elsőhöz. Habár rendszeretlenül is, de megismerkedtem ezután a törökség egész körével.”

A századvégi években nagy tudományos harcok és viták középpontjában állott Vámbéry. A nagy „nyelvészhaború” éveit, a híres „ugor-török háború” korszaka volt ez amelyet Vámbéry Ármín 1882-ben megjelent „A magyarok eredete” című könyve indított meg. Ebben harca a magyar nyelvtudomány elismert jelesével Hunfalvyval és Buzenzzel, akik a magyar nyelv eredetét a finn-ugor nyelvcsaláddal tartózkodnak vallják, megdöntve a sokkal hízelgőbb török-tatár nyelvrokonság elméletét.

Nagy kérdések voltak ezek az alapításának ezeréves évfordulójához közeledő magyar nemzet életében, amelyek nemcsak a nyelvészek szűk körét, de az egész művelt magyar közönséget erősen foglalkoztatták.

A Körösi Csoma Sándor és Vámbéry Ármín utazásaitól romantikussá nevelt közvélemény sehogysem barátkozott meg a gondolattal, hogy félvad népekkel, mint a vogulokkal-ostjakkal kell tartaniok a rokonságot. A nemzeti büszkeség rokonává fogadta a vele évszázados harcban álló titvöz törököket, akiknek regényes élete Jókai meszeviágán keresztül is elbűvölte lelküket.

Vámbéry megüzente a háborút a megrögzött „finnistáknak”. „Életem főfeladatának tartom mindaddig

Írta: Munkácsi Noémi

nem nyugodni, amíg a minden alap nélküli és mérőtélves nézetekből kifolyó finn-magyar elméletet végképpen le nem rontottam és tönkre nem tettem. Nem szabad tűrnöm, hogy ezen a tudományos kutatások történetében páratlanul álló távedés éppen nemzetem hitében verjen gyökeret...” — írja munkájában.

Az akkor huszonkét éves Munkácsi Bernát a Pesti Napló tárcájában élehangú vitába kezd mesterével. „Ami közönségünk neheztel az igazságért. A nemzet önéretének hibás kinövése ez, amely tud gyönyörködni képzelemszötte történelmi ábrándokban, ellenben bizalmatlansággal fogadja a tényleges valóságot... Vámbéry nyelvészeti módszere a magyar nyelvtudomány haladása elé dobott kö, egyáltalán tudománytalan, sőt eljárása sok helyt a tudomány moráljával sem egyeztethető...”

A bátorhangú sikraszállást a napi sajtó, mint ünneprontó merényletet, földzúdással fogadja. A Nemzet című lap vezércikkben botránkozik meg a fiatal nyelvész vakmerőségén.

Vámbéry nem tudja, hogy nevesen, vagy bosszankodó, hogy éppen egyik legkedvesebb tanítványa mér rá ilyen csapást.

Maga a Mester, Hunfalvy is felvonul a harcra. „... Képtelen és kedvtelenül fogadják tudományos igazságainkat és ez a képtelenség még hazafisági szint is hazud magára — írja — Nemrégiben is egy akadémiai felolvasás a hazafias történetírást ajánlotta az ő „hazafiatlan” irányának kevésbé leplezett megbélyegzésével. Már 1856-ban, amikor a Magyar Nyelvészeti című folyóiratát megindította, az Akadémiának egy tekintélyes tagja figyelmeztette, hogy az osztrák kormány megvesztegetettjének tartják őt, aki a finn rokonság hirdetésével a magyar nemzet hitét akarja csak lerontani. Még Kosuth 1850-ből való német kiadású munkáiban is felüti a fejét az a tévhit, hogy a szláv és német írók minden tudományos alap nélkül holmi barbár és megvetett népekkel rokonítják a magyart, hogy nevétségessé tehessek nemzetiségét...”

Mindezeket keserűen panasolja fel Hunfalvy, az agg tudós, aki az Akadémia egyik ülésén, indulattól remegő hangon vágja Vámbéry szemébe a szellemi betyárság vádját.

Hogy milyen nagy port vert fel a maga idejében a nyelvészhaború, jellemző, hogy még Arany János is írt róla egy tréfás epigrammát egy akadémiai gyűlés unalmában a meghívó háttára.

„Buzenzzhez; (Bálint Gáborról, aki Hunfalvyt és a finnistákat szenvedélyes polémiával megtámadta.) Igazi vasfejű székeley a Bálint Nem arra megy, amerre Hunfalvy Pál int.”

Bálint Gábor ugyanis, aki kolozsvári egyetemi tanár, keleti nyelvész és Ázsia-kutató volt, „székely magyar érzésében megbántódva ráront azokra akik nyelvünket finn kaptafára ütni igyekeztek.”

De hiába a tudós világ nehéz fegyverzetű felvonulása, népszerűbb a Vámbéry-elmélet, amely a nemzeti hűségét legyezgeti.

A „Magyarok eredete” című könyve hihetetlen sikert ért el. Első kiadása három nap alatt fogyott el, ami példátlan ritkaság a tudományos irodalom történetében. Jókai egy ujság kör-

kérdésére írt válaszában, legkedvesebb olvasmányai között a Bibliát, Shakespeart és Vámbéryt jelöli meg. Oly ügyesen írta meg könyvét, hogy a laikust tökéletesen meggyőzi. Szemmel láthatóan és kézzel foghatóan tünteti fel a magyar nyelv török eredetét. Az olvasónak szeme és szája eláll és elméjében megfoghatozottaknak kell tartania azokat az elvakult tudósokat, akik át meg át-kutatják a magyar nyelvnek minden zegét-zugát, tanulják a török nyelveket és ezeknek ékesen szóló tanulsága ellenére is konokul ragaszkodnak abbeli nézetükhöz, hogy a magyar nyelv nem török, hanem ugor eredetű.

Vámbéry az Akadémia 1886-i diszülésén a közönség tapsai közepette diadalúnepet ül. Diszmagyarban olvassa fel „A honfoglaló magyarok” jellemzéséről szóló értekezését, amelyben végiggázol a tudósok és tudományos igazságaik becsületén.

A Borsszem Jankó egykori száma is megemlékszik a nyelvészhaborúról. „Török-tatár — finn-ugor párbaja a Magyar Nyelvőr tudósítása szerint.

... Tegnap délelőtt a Magyar Tudományos Akadémia párbajtermében egy régi polémia intézettel el lovasias uton. Vámbéry Ármín és Hunfalvy Pál véglegesen el akarták dönteni a magyarok eredetének kérdését. Orvos gyanánt Barna Ignác ismert horácfordító foglár ur működtött, mint-hogy mindkét félnek a foga erősen fájt egymásra...”

A háború legválságosabb ideje a szigorú történelmi kritika képviselőjének, Marcali Henriknek beavatkozásával következett be. Ő a magyar nemzet török származása mellett vetette latba itélete tekintélyét.

Növelte ennek jelentőségét, hogy ez az Atheneum kiadásában megjelent Szilágyi Sándor szerkesztette „A Magyar Nemzet Története” című disz munkájában jutott először kifejezésre, ebben a népszerű tudományos műben, amely helyet kapott akkor minden művelt magyar házbán. Így Marcali tanításai, köztük a török-magyar származáselmélet is — a legszélesebb körben elterjedt és hosszú ideig a történelemtanítás alapját is képezte.

Marcali tudományos vétsége így elősegítette lett egy halvéleménynek, amely kedvezett az előítéleteknek és hűségnek, de megakasztotta a komoly tudományos kutatás eredményeinek elismerését és meggyökerezését a nemzeti öntudatban.

Természetesen a sajtóban újra egyik cikk a másikat követi.

... A scientia militans megint fegyvert köszörül — írja a Hazánk című lap egy akadémiai ülés beszámolójában. „... a felolvasó Munkácsi Bernát kardot csörtetett...” — ugyilátszik, hogy Marcali tanulmányának historiai alapja komolyabban fenyegeti az iskolai tanítását, mint az eddigi ellenvélemények...”

A Hét, Kiss József hetilapja a Vogul Hegedű címen, gúnyos kommentárral kíséri a polémiát.

... millióm tö és rag, vagy hogy is káromkodnak a nyelvészek! Ha már az a fekete Marcali ilyeneket beszél még elkövetkezhetik olyan idő, amikor a „szellemi betyár” Vámbéry teóriái kerelkednek felül és mi lesz akkor a sok szép vogul, cse-remisz, zürjen, vortják stüdiomból?... ki fogja hinni, hogy a magyar hegdedű azon-egy a vogul „sankveltepp” szóval? ... — majd vers-

ben folytatja a hajdani cikkíró a gúnyolódást.

... „Azt mondja egy nyelv-mogul, hogy a szó „hegedű” — vogul. És „sankveltepp” volt ne-ve, mig hegedűvé nem leve. Változván óvatosan, restül De, tetszik látni, gyökere-restöl...”

... Nekünk szittyáknak diadal, hogy nem lehet bennünket nagy fennsőbb-séggel fitymálni, amikor megvalljuk, hogy szívünk a török atyafisághoz húz...”

Közel egy évtized mulva bekövetkezett Vámbérynél a nagy tudományos pálfordulás. „A Magyarországot keletkezése és gyarapodása” című művében, amelyet honfitui ajándéknak szánt nemzetének a honalapítész ezredéves emlékünnepé alkalmából — azt hirdeti; „... a bal-ittől ment kutatónak már nem lehet kétsége, hogy a magyar nyelv alapépülete — ugor...”

Hunfalvy nem érte meg eszméi diadalát. Ellenfele megtérsékor már rég sírjában nyugodott.

A féktelenül szenvedélyes ugor-török háború lényegesen új eredményekhez nem vezetett, mégis a kritika viharával megtisztította a levegőt a magyar összehasonlító nyelvtudomány és őstörténet berkeiben. Vámbéry ebben a harcban sokat tévedett, de nem irrogat-e hatalmas vágásokkal a kritika szekeréje a legnagyobb alkotásaiban is?

Eddig az emlékező szó... Régen messze tőlünk e kérdések és rég messze e küzdelmek világa. De, ha e lap hasábjain szó esett Vámbéry Ármínról, talán nem volt érdektelen idézni a kort, amelyben zsidó és zsidó származású tudósok álltak a magyarság szellemi életének irányítópontjain.

A történelem tragikus tapasztalata mutatja, hogy nem büntetlenül...

Érdekes apróságok

Ausztráliában a négy-lábú háziállatok népszámlálási statisztikájának eredménye: majdnem 15 millió bárány, 17 millió szarvasmarha, másfél millió sertés, és 700 ezer ló.

Svájci statisztikusok számitása szerint még mindig elég jól fizetik a királyokat. Az élen Ibn Szaud áll, napi 2 millió és százezer svájci frank jövedelemmel, míg az angol királynő jövedelme csak 13 ezer svájci frankot tesz ki. A leggyengébb fizetése a norvég uralkodónak van, aki 1640 svájci franknak megfelelő napi jövedelemmel kénytelen megelégedni.

Chaplin, aki már hosszabb ideje írja emlékiratait, kijelentette, hogy azt az év végéig befejezi. Az ezer oldal terjedelmű könyv felöleli majd Chaplin életét és művészi pályafutását első filmjétől kezdve napjainkig.

Az elmúlt év legsikeresebb amerikai filmje a „Hid a Kwai folyón” című Izráelben is vetített film volt, mely eddig 18 milliót jövedelmezett. Egyébként a rekordjövédelmet „Az elfújta a szél” című 1939-ben készült film hozta: egy év alatt 33 és fél millió dollárt, míg a második az 1957-ben készített „Tízparancsolat” mely ugyancsak egy év alatt 32 millió dollárt jövedelmezett. A „Hid a Kwai folyón” a harmadik helyen van.

Megszólaltak a harangok, mikor Wan Li kínai császár sírjának márványtápu-pui kitarultak. A négyszázéves sírrelébe harangot építettek be, melyek jó állapotban fennmaradtak. A földalatti termekben nagy mennyiségű ékszer és drágakövet találtak.

A nagy fekete főnök

Egy aktatásak ur igyekezett a repülőgéphez, mely Gána fővárosából indult Sierra Leone brit gyarmat felé. Semmi egyebet sem vitt magával, mint ezt az aktatásakát, mert dolga nagyon sietős volt. Amikor a gép a levegőbe emelkedett, megkönnyebbülten lélegzett fel. De csak akkor érezte magát teljes biztonságban, amikor elérte Freetown kikötőjét és felszállt az Anglia felé induló hajóra.

Oz a fekete bőrű ur, az exordi doktorátussal rendelkező Kofi Busia, Angliába érkezve, így nyilatkozott a sajtónak: „Mindem okom megvolt, hogy féljek szabadságomért és életemért. Aki Gánában az ellenzéki vezető, nagy kockázatot vállal.” — Márpedig a 46 éves dr. Busia, a gánai ellenzéki vezére volt.

Busia szökése tüntetés volt Kwame Nkrumah miniszterelnök ellen, aki parancsuralmi szigorúsággal kormányozza Gána államát. Busia saját bőrén tapasztalta, milyen szigoruan veszi uralmát a kétéves négerállam feje.

Kwame Nkrumah sohasem titkolta, hogy nagy tisztelője a diktátoroknak. Már önéletrajzában, mely Gána függetlensége kikiáltásának napján jelent meg egy londoni kiadónál, megírta, hogy tekintélyuralmi rendszerrel kíván kormányozni. Így írt a miniszterelnök: „Az a kormány is, mely szociális igazságra és demokratikus intézményekre törekszik, a függetlenség elnyerése után olyan szükségintézkedésekhez folyamodhat, melyek a totalitarizmusra emlékeztetnek. Fegyelem nélkül nincs szabadság.” (Emlékezzünk: Goebbels: „Csak egy fajta szabadságot ismerünk, azt, amelyik a fegyvelmen alap-szik.” A ford.)

Valójában, egymás mellett szól, hogy Gánát kemény kézzel kell kormányozni. A Német Szövetségi Köztársaságnál egyenlő területű állam modernizálását évszázadokon át megakadályozták a törzsi törvények és a törzsfőnökök jogrendje. Hogy a feudális korszakból bizottsága az átmenetet az atomkorszakba, Gánának szüksége volt egy emberre aki egyaránt kemény és nép-szerű.

Nkrumah kétségbevonhatatlan népszerűsége sem akadályozhatta meg, hogy a parlamentben saját pártja mellett egy erős ellenzéki párt üljön, mely mindent elkövet, hogy gátat vessen diktatori törekvéseknek. A demokráta idealisták szövetkeztek a feudális beállítottságu törzsfőnökökkel a miniszterelnök ellen.

Busia, az ellenzéki vezére, támadásait Nkrumah központosszerű hűségére összpontosította. Amikor a miniszterelnök szobrokat emeltetett magának, majd Gána bélyegjeit, bankjegyeit és érmeit saját képmásával látta el, az Egyesült Párt kampányba kezdett a „személyi kultusz” e megnyilvánulásai ellen.

Egyidejűleg a kormányfő megdudta, hogy az ellenzéki összeesküvést szó a kormány ellen. Besugók azt közölték vele, hogy az ellenzéki érintkezésbe lépett az accrai „Tokio-Joes” nevű gangsterbandával, hogy a miniszterelnök meggyilkolásával bizáks meg öket.

Anélkül, hogy utánanézett volna e jelentés megalapozottságának, Nkrumah támadásba indult. A tavalyi karácsonyi ünnepek előtt parancsot adott két ellenzéki vezető letartóztatására. A vad: államcsínyt készítettek elő és merényleteket a kormány tagjai ellen.

Rövidesen világossá vált, hogy Nkrumah ezzel a lépéssel nagy ellenfelét, Busiát akarta harcképtelenné tenni. Beszédeiben újra és újra felmerült dr. Kofi Busia neve. Azzal vádolták, hogy

külföldön elhangzott beszédeivel árt az állam tekintélyének és diffamálja hatóságait.

Időközben külföldi lapok kritikai és az ellenzék kínos leleplezése egyre inkább arra utaltak, hogy az állítólagos államcsíny a kormány által kiagyalt hazugság. Mindkét vádolt, egymástól függetlenül vallotta eskü alatt, hogy néhány nappal letartóztatásuk előtt a közlekedésügyi miniszter többéves börtönbüntetéssel fenyegette meg őket arra az esetre, ha nem adják fel ellenzéki álláspontjukat és nem lépnek be a kormány-pártba. Ekkor Nkrumah arra kényszerült, hogy háromtagú vizsgálóbizottságot nevezzen ki, élén Granville Sharp angol bíróval.

Sharp bíró azonban két bírótársával szemben kisebb ségben maradt. Bár ő is elismerte, hogy ellenzéki vezető ködös államosintervenőről álmodoztak a bizonytalan, távoli jövőben megállapította, hogy semmiféle bizonyíték sincs merényletek tervezésére. — „Semmiféle összeesküvés sem szerveződött, melynek célja lett volna Nkrumah életét, vagy szabadságát veszélyeztetni”. — Így Sharp.

Bár a vizsgálóbizottság jelentése csak részben fedezte a kormány vádjait, a miniszterelnök nem hagyta magát zavartatni harcban az ellenzék ellen. A jogászok új törvényeket dolgoztak, melyek Nkrumah elgyozuralmát megerősítik. Ezt javaslatták:

— halálbüntetés minden polgárra, aki forradalmi szervezkedésben vesz részt — a hatóság elleni erőszakot — melyet eddig pénzbüntetéssel sújtottak — ezentul börtönnel büntetni, melynek minimális időtartama öt év — börtönbüntetést azon személyek ellen, akik Gána államáról szándékosan hamis híreket terjesztenek.

Busia, az ellenzék vezére megdudta közben, hogy bíróság elé akarják állítani külföldi beszédei miatt. Elvezesztette idegeit és június végén külföldre menekült. Mint mondja: „Nem akartam semmit kockáztatni.”

Alig ért Kofi Busia külföldre, Nkrumah beszédei igazolták aggodalmát. „A kormánynak az az álláspontja, hogy olyan emberek ügye, mint Busiáé, akik külföldre utaznak, hogy ott valótlán híreket terjeszzenek államunkról, a bíróság elé tartozik. Busia támadása a kormány tekintélye ellen, alibiként szolgál forradalmi aknakunka fedezésére.” — Így Nkrumah.

Mindenesetre, ha a fekete menekült azt reméli, hogy a volt gyarmattartók országában a demokrácia hőseként tetszeleghet, keserűen csalódnia kellett. Az angol sajtóban csak szórványos és gyenge kritikák jelentek meg a Commonwealth-tagállam miniszterelnöke, Nkrumah ellen.

Talán emlékeztek arra a beszédre, melyet néhány hét tel ezelőtt tartott a felsőházban Lord Milverton, volt gyarmati kormányzó. Így oktatta ki a megdöbönt lordokat a volt kormányzó: „Sok gyarmaton talán a legjobb kezdetben a diktatura. Ha olyan gyarmatnak adunk függetlenséget, ahol a lakosság többsége nem érett meg a demokratikus jogok gyakorlására, akkor a diktatura igen hasznos intézménynek bizonyul.” (Der Spiegel)

Lauris Norstad tábornok, a NATO európai haderejének főparancsnoka: „A politikában és a stratégiában egyáltalában nem létezik pótlás az erőre. Ennek az alternatíváját kapituláció-nak hívják.”

AZ EGGY RENTÁBI

Haifa, (Az utóirat). — tunk be a h... vasutba, me... a vállalat r... — jelentette autobuszkoop... vője a hét... ben egy sajt... ameyen a t... osztályának... mutatták be... értől a föld... dasági probl... tanubányoz... a meggyőző... hogy a me... készült el, ... egy ilyen na... lekedési váll... pán legaláb... lakosu város... gosultása.

A Hit Oléj H közle

TE A tel-avivi bizottságának József, minden fón délelött 10 a szociális biz és ittagizáció HOH írodahely Házárkon 61. HAL a biz

HEBER NYE Grosz Elize HOH nyelvku új tanfolyamot pos nyári szű ber elején és sek már mos tel-avivi HOH kon 61) napd pntek kivétel vtelül Grosz P.O.B. 5179. A Grosz megjelent ma füzeti ugyan HOH írodájáb

A Hitachd haifai színiig zottsága legköz faflyai T. hó 18-án, 6rai kezdettel mel kezazon vánhában. Ház Dá A magyar Szeretettel várj

CHI 1959 augus 6rai kezdettel újállakított k Sálom Alet rendezünk, me meg a magyar Előadást tart Személyvénye nagy jiddis író

1915 órák s hullámon, 21. 622.5 (Jeruzsá téphullámkon

6.30: Mán mefogaló, 6. 6.47: zenítő ó könnyű zene. Haló, 11: néps rák: „Huszita man: cselő v kij: Diótörő s rovat, 12.15: Izraeli dalok, oléknak, 13.30: tetés, 13.50: ké rek, időjárás j ri koncert: Al nyol tánc: Sv norvég rapsoz ségüki műsor sarak, 16: ifj zenei műsor, keleti zene, 19 20: „A jazz u sor, 21: hírek rázat, 21.30: gördül”, 22.30 országismerteté sor, 23: hírek.

Párh. 18.30: híre nyelven, 20: 20.30: vonós 40 Mendelsohn 18.03: balet 19.45: kérégnk 20.30: zenei m 21.15: „Vidám tárlós kérdésl

Jeruzsálemben megkezdődött a beér-sévai zavargások 22 vádlottjának pere

Mindössze egyetlen ember tett beismerő vallomást — Az egyik vádlott botrányt okozott a tárgyaláson

Jakov Bazak jeruzsálemi járásbíró tegnap kezdte meg a beér-sévai zavargások 22 vádlottja perének tárgyalását. A vádlottak közül mindössze egy volt, aki beismerő tette, a többiek tagadtak. A bíróság előzetes parancsot adott ki az egyik vádlott ellen, akit óvadék ellenében szabadlábra helyeztek, de a tegnapi tárgyaláson nem jelent meg.

Tekintettel a vádlottak nagy számára, a tárgyalást a felsőbbrendű bíróság második számú tárgyalótermében tartották meg. A vádlottakat hosszú padosorokon helyezték el és mindegyik mellett egy rendőr foglalt helyet. A tárgyalóterembe vezető folyosókat lezárták és csak a családtagoknak engedték meg a belépést.

Mielőtt a bíróság elfoglalta volna a helyét, Gábbáj rendőrségi főtiszt elvitte a vádlottakat, hogy csendben és nyugodtan viselkedjenek. Közölte velük, hogy a bíróság meghallgatja őket, de meg kell őrizniük nyugalmukat,

mert ha nem, módjában áll, hogy karhatalommal biztosítsa a rendet és megakadályozzon mindenfajta zavargást. Prosper Ben Gigi, a vádlottak „marsallja” a tárgyalás előtt felállt és felkérte társait, hogy a törvényszéknek „az igazat és csak az igazat” mondják.

A. Tal ügyész, aki a vádat ismertette, elmondta, hogy július 20-án a reggeli órákban a zavargások szervezői megkezdtek, hogy „valamint haifai mintára” előkészítsenek. Társaikat a következő szavakkal hívták fel a tüntetésben való részvételre: „Gyertek, el kell értenünk Izrael istenét.” Műtán összegyűltek a Buchbaza kávéházban, Ben Gigi tüntetésre és gyűjtőgyűlésre szólította fel a csoportot. Az egyik tüntetőt elküldték ben zint vásárolni. Az ügyész kihangsúlyozta, hogy a tüntetés szervezői olysmit hajtottak végre, ami „szégyent hozott az ország lakosainak egy részére”. Az ügyész minden vádlottal külön ismer-

tette a vádat. Néhányan szabadlábrahelyezésüket kérték, amit a bíróság elutasított. A vádlottak közül csak kettenek van ügyvédje.

Amikor a tárgyalás befejeztével a bíróság elhagyta a termét, az egyik vádlott, Sloimo Cáfati hangoskodni kezdett, mire a teremőrök kivetették.

A lakáskiutalásoknál előnyben részesítik a keleti származású olékat

A Szochnut széleskörű akciót kezd az északafrikai olék gazdasági, kulturális és lakáshelyzetének javítására

Jehuda Braginszki, a Szochnut kiutasítási osztályának vezetője tegnap Tel-Avivban megtartott sajtófogadáson ismertette az osztály jövőre vonatkozó terveit. A legutóbbi eseményekre való tekintettel — mondotta — az északafrikai olékkal kapcsolatban a Szochnut úgy határozott, hogy a lakáskiutalások terén előnybe helyezi a keleti országokból származó olé-

kat. Braginszki kihangsúlyozta, hogy az északafrikai alijja volt az első, amelynek befogadásáról tervszerűen gondoskodtak és az olék 83 százalékát fejlesztési területekre irányították. Ezek nagyrésze elhagyta ezeket a településeket és a városokba húzódtak. Itt azonban nem tudtak megfelelő lakást szerezni és emberi lakásra csaknem alkalmatlan épületekbe költöztek. A Szochnut igyekszik megoldani ezt a problémát, úgy hogy egy éven belül 7000 lakásegységet épít és így legalábbis részben segíteni fog azon a 19.000 családon, amelyek még mindig ideiglenes, vagy omladozó építményekben laknak. Braginszki, aki kiemelte, hogy ezeknek az oléknak feltétlenül állandó lakhelyet kell biztosítani, sajnálkozással fejezte ki az alijjakölcsön behajtásának elhalasztása miatt, mert a lakásépítési terv végrehajtásához csak 12 és fél millió font áll a Szochnut rendelkezésére és ez nem elegendő.

A továbbiakban arról beszélt Braginszki, hogy a kiutasítási osztály lehetővé teszi, hogy szegénységű családok bérházakat kaphassanak. — A mábárá-lakók a jövőben nemcsak jelenlegi lakóhelyük közelében kaphatnak lakást és ha sikunt akarnak, nem szükséges előzetesen feliratkozni. Az osztály, a Sionista Akciónak legutóbbi határozata értelmében, kéri fogja a munkügyi minisztériumot, hogy kevesebb lakástípust építsen és ezzel vegye elejét az irigy ségnek az olék között. A fiatal párokat és leszerelt katonákat a fejlesztési övezetekben előnyben részesítik lakáskiutalás terén.

A kiutasítási osztály a jövőben fokozottan gondoskodik a keleti országokból származó olék szakmai kiképzéséről és kulturális neveléséről. Az olé településeken esti tanfolyamokat létesítenek, ahol a tanulók szakmai előképzetben részesülnek, ezenkívül növel-

ni fogják az ifjúsági otthonok számát a fejlesztési területeken. Gondoskodás történik arról is, hogy a keleti származású akadémikusokat akik még nem helyezkedtek volna el szakmájuknak megfelelően, álláshoz juttassák.

Alkalmasnak látja az időt a Vatikán és Izrael kapcsolatának szorosabbá tételére

Feinberg kanadai rabbi beszámolt a pápánál tett látogatásáról

Abraham Feinberg rabbi, a torontói reformista hitközség vezetője, aki jelenleg Izraelben tartózkodik, tegnap Jeruzsálemben megtartott sajtófogadáson beszámolt európai utjáról. A rabbi, aki többek között külön kihallgatáson jelent meg XXIII. János pápánál, kihangsúlyozta, hogy jelenleg megfelelő alkalom kínálkozik, hogy szorosabbra

Uj női tiszteket avatott a hadsereg

A hadsereg egyik kiképző táborában tegnap tartották a legutóbbi női tisztiskurzus végzettségének avatónnepségét. Az avatáson a fiatal tisztnök hozzátartozóin kívül számos turista is megjelent. A felvonuló katonalányokat a fotóriporterek és filmfelvevők csoportjai fogadták.

Az avatóbeszédet Smuel Szochér ezredes tartotta, aki kiemelte, hogy a kiképzés nem volt könnyű és talán voltak olyan percek, amikor a tisztjelöltök megbánták, hogy jelentkeztek a kurzusra, de végül sikerrel küzdötték le az akadályokat. „De tudnotok kell, — folytatta az ezredes, — hogy ez zel még nem küzdöttetek le minden próbatételt és be kell bizonyítani, hogy méltók vagytok a tisztirangra, amelyet ma kaptok.”

Szochér ezredes ezután sajtóközleményben nyújtotta át a tisztjelvényt a tanfolyam kitüntetéssel végzett növendékének, Daniela Müllernek.

HÁRMAS-BÍRÓSÁG FOGJA TÁRGYALNI BEN HARUS ÉS TÁRSAI PERÉT

Haifa (Az Uj Kelet tudósítójától). Mirjam Starkmann-Verlinszki bírónő, a haifai járásbírószék elnöke, tegnap délelőtt meghozta döntését: David Ben Harus, a vádi-szalibi zavargások megszervezésével vádolt Likud-vezér és három társa bűnperének letárgyalása ügyében, akik — mint ismeretes — egy másik bíró kijelölését kérték a felsőbb bíróságtól. A bírónő kijelentette, hogy két másik bíró veszmaga mellé a tárgyalás lefolytatására, de a hármásbírósnak ő lesz az elnöke.

Starkmann bírónő tegnap további 15 napos letartóztatási parancsot bocsátott ki Ben Harus, Maman és Semtov Likud-vezetők ellen, míg a negyedik vádlottat, Náf-táli Sábágh 35 éves Semenpartit lakost 1000 font óvadék ellenében szabadlábra helyezte.

A letartóztatásban lévő többi 27 vádlott közül tegnap 14 jelent meg Jozsef Neumann járásbíró előtt, aki kettő ellen további 12 napi, másik kettő ellen pedig további 7 napi vizsgálati fogaszt rendelt el, míg tíz gyanúsítottat 750-től 2000 fontig terjedő óvadék ellenében szabadlábra helyezte. A szabadlábra helyezett gyanúsítottaknak minden délután jelentkezniük kell a rendőrségen, éjszaka pedig nem hagyhatják el lakásaikat.

fűzzék a kapcsolatot Izrael és a Vatikán között.

A pápa azt mondta Feinberg rabbinak, már hosszú évek óta gondolkodott azon, hogy szükséges volna megváltoztatni azt a katolikus imaszöveget, amely a zsidókra vonatkoztatva, „a hitetlenek” kitélt alkalmazza. Amikor megválasztották a katolikus egyház fejévé, megvalósította tervét és ezt a szót „ite az imákban”

EGY MONDATBAN

● Monsara Tarsaras japán uszónót tegnap meg egy kilométer sem választotta el attól, hogy Dover felől átussza a La Manche csatornát, de 15 órai uszás után kénytelen volt lemondani céljáról és teljesen kimerülten emelték a kisérő csónakra alig egy kilométerre a francia partoktól.

● A kairói rádió szerint a görög kormány utasította Libanonban tartózkodó kereskedelmi küldöttségét, hogy ne tegyen látogatást Izraelben.

● Az angol királyi udvarhoz közelálló körök szerint Elizabeth királynő valószínűleg fel fogja ajánlani Eisenhower elnöknek, hogy harmadik gyermekének keresztapja legyen.

Debré Amerikát és Angliát támadja

(Folytatás az 1-5-ös oldalról)

Párizs (UPI). — Egyes francia kormánykörök tegnap annak a véleményüknek adták kifejezést, hogy Franciaország még arra is elszájnja magát, hogy kilépjen az UNO-ból, ha a közgyűlés az algéri kérdésben a francia hivatalos politikával ellenkező álláspontot fogadna el. Franciaország az eddigi közgyűléseken bojkottálta az algéri vitát és ugyanez lesz a magatartása az idén is, de ha a szavazás kedvezőtlenül alakulna Franciaország szempontjából, nem riadna vissza az UNO-ból való kilépéstől sem.

Diplomáciai megfigyelők kételyeket fejeztek ki afelől, hogy Franciaország hajlandó volna lemondani helyéről a Biztonsági Tanácsban az öt nagyhatalom között. De maga az a tény, hogy ez a gondolat magasrangú párizsi kormánykörökben felmerülhetett, azt bizonyítja, hogy milyen súlyosnak tekintene a párizsi kormány az ellene irányuló szavazást. Franciaország barátait az aggasztja leginkább, hogy

mi lenne Franciaország jövőbeni magatartása a NATO-val szemben, ha az Atlanti Szövetség egyes tagállamai tartózkodnának a szavazástól, vagy talán ellene szavaznának az algéri vitában.

Michel Debré francia miniszterelnök többször azt követelte Franciaország szövetségeseitől, különösképpen a NATO tagállamaitól, hogy támogassák algériai politikájában. A francia kormány már 1957 októberében azzal fenyegetőzött, hogy kilép az UNO-ból, amikor Anglia és Amerika fegyvert szállított Tunisznak és Franciaország attól tartott, hogy ez a fegyver az algériai lázadók kezébe jut.

Az egyik fontos algériai napilap azt a hírt közli, hogy Ferhat Abbas, az algériai emigráns-kormány elnöke hajlandó elfogadni De Gaulle tábornok személyi meghívását és párizsba menni, hogy a har-

cok befejezéséről tárgyaljon vele.

A lap szerint már tavasszal várható volt az a lépés, de akkor Ferhat Abbas éles ellenzésre talált hadügyminisztere, Karim Bel Kaszem részéről. A lap szerint alapos ok van annak feltételezésére, hogy Abbasznak sikerült legyőznie ezt az ellenállást és megkezdheti a békétárgyalásokat Franciaországgal.

Párizsban olyan hírek ke-

Cion Solomon éhségstrájkját kezdett a börtönben

Givat Brenner kibuc nem vállalja a további perköltségeket a feleséggyilkossági ügyben

A felesége meggyilkolásával vádolt Givat-brenneri Cion Solomon vasárnap reggel éhségstrájkjába kezdett a ramlei börtönben, tiltakozás képpen az ellen, hogy Givat Brenner nem hajlandó tovább fedezni a védelmével kapcsolatos költségeket. A kibuc titkársága ezzel szemben egy nyilatkozott, hogy Cion Solomon nővére még a per kezdetekor kijelentette, hogy a család rendelkezésére áll a szükséges összeg a védelem céljaira. A szövívő szerint minden olyan hírszerzés, amely a kibuc el-

ringenek, hogy De Gaulle új lépésre készül az algériai kormány felé

és erről szeptemberben tesz majd nyilatkozatot.

De Gaulle tíz napon belül Algírba utazik, hogy személyes látogatást tegyen a Kabília-hegységben harcoló francia csapatoknál. Az elnök világos képet akar nyújtani az algériai helyzetéről Eisenhowernek, amikor az amerikai elnök Párizsba érkezik.

len elhangzik az ügyben, csak pénzkicsikarás céljából történik.

A település vezetősége egyébként a leghatározottabban visszautasítja azt az utasításokat megjelölt hírt, mintha a kibuc ellenséges beállítottsága lenne, vagy faji megkülönböztetést tenne Solomon ellen. A szövívő jelezte, hogy a per befejeződik még sok adatot fog-nak a nagyközönség tudomására hozni, amit az ügy jelenlegi stádiumában még nem lehet közzétenni

Ajándékesomagot kapnak a katonák roshásánára

A hadsereg tagjai az ideai Roshásáná alkalmából egyéni ajándékesomagokat kapnak az országos katonagondozó bizottságtól. Jozsef Baratz, a bizottság elnöke tegnap sajtófogadáson elmondta, hogy az ajándékesomag levélmappát, golyóstollat és tíz roshásánai üdvözlőlapot fog tartalmazni.

A bizottság ebben az évben szakít a multibani hagyományokkal, amikor az új alkalmából csakis kollektív ajándékekkel kedveskedtek a katonáknak, mint ingyenes üdülés egyes egységek számára, valamint új várakozóhelyek építése az országutakon az utazó katonák számára.

Az ajándékesomag osztásával kapcsolatban a bizottság körleveleket küldött szét különböző belföldi és külföldi intézményeknek és személyiségeknek, amelyben támogatást kérnek. Az első külföldi adakozó Emma Markus asszony volt, a fel-szabadító háború során tragikusan elhunyt David Markus amerikai ezredes özvegye, aki 15 dollárt küldött.

A formozai földrengés

Taipe. (Reuter). — A szombati földrengés kárait: felületes összegzése azt mutatja, hogy a Formozai d'í részében lévő Hungson városban 16 embert megölt és 80 embert megsebesített az egy percig tartó elemi csapás. Legalább haterem maradt tető nélkül a városban, amelynek házait a földrengések összerombolták. A város rommá változott és a Taibeiből érkező hírek szerint egyetlen ház sem maradt épen. A rendőrség azt jelenti, hogy 231 ház összeomlott és 1253 megrongálódott.

A hadsereg és a rendőrség egész nap dolgozott a romok közé szorult emberek kimentésén.

Ben Gurion Argentínába látogat

A buenos-airesi hitközség titkára, Cvi Feingras, aki még három argentin kiküldöttel együtt tegnap a Zsidó Világkongresszus stockholmi konferenciájáról Izraelbe érkezett, megerősítette azt a hírt, hogy Ben Gurion miniszterelnök részt fog venni a párizsi Hirsch báró által létesített argentinai zsidó települések 100 éves jubileumi ünnepségén.

Feingras elmondta még, hogy Izraeli tartózkodása alatt szándékában áll meglátogatni azokat a kibucokat, ahol argentinai olék élnek és meg akar hívni három szemináriumi és iskolai igazgatót az argentinai zsidó nevelési hálózat megszerzésére.

A vendégek kihallgatáson fognak megjelenni az államelnöknél is.

Kerek ★ Lapos

★ Válogatott dohány
★ Kellemes dohányzás
★ A gazdaságos cigaretta

20 סיגריטות 2280

חברת החשמל לארץ-ישראל בע"מ
THE PALESTINE ELECTRIC CORPORATION LTD.

Közlemény natanjai fogyasztóink számára
Natanjai irodánk új telefonszáma 29—01

Felkérjük mindazokat a fogyasztókat, akik telefon utján áramszolgáltatási zavart jelentenek be natanjai hivatalunknak és nem kapnak választ, hogy a mai naptól kezdve hívják Natanja 14-et, vagy 19-et (natanjai postahivatal) és ott közölik panaszukat.